

СТРАТЕГІЧНИЙ ОБЛІК У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Рета Марина Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент, каф. ЕА і О,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
gimala@yandex.ru

Сьогоднішній динамічний розвиток світової економіки вимагає розробки нових інструментів, методів і принципів управління для найповнішої адаптації підприємств до мінливого конкурентного середовища. Сучасні підприємства вже не мають можливості рухатися у своєму розвитку шляхом спроб і помилок, оскільки конкурентоспроможними можуть стати тільки ті підприємства, які готові до інноваційних змін і мають добре організовану систему стратегічного планування та управління.

Проблеми методологічного та методичного забезпечення стратегічного управління висвітлювалися у роботах зарубіжних та вітчизняних учені, таких як І. Ансофф, П. Й. Атамас, М. В. Володькіна, В. Г. Герасимчук, С. Ф. Голов, К. Друрі, С. Каплан, О. Е. Ніколаєва, М. С. Пушкар, Б. Райан, В. Р. Шевчук, М. Т. Щирба та інші. Проте питання взаємодії системи стратегічного управління та системи стратегічного обліку з метою формування і підтримки конкурентоспроможності підприємства залишаються дослідженими недостатньо.

Управління конкурентоспроможністю підприємства являє собою відкриту систему, що має вхід і вихід. Її керівна компонента містить елементи, що забезпечують процес управління, а керована компонента складається з елементів, що безпосередньо забезпечують процес виробничої, фінансової, інвестиційної, інноваційної та інших видів діяльності. В класичному розумінні управління конкурентоспроможністю підприємства розглядається як взаємопов'язані процеси планування, організації, аналізу, контролю та мотивації, що спрямовані на досягнення певних цілей господарюючого суб'єкта. У той же час вихідна інформація, на основі якої приймаються рі-

шення щодо підвищення (підтримання) конкурентоспроможності, має бути якісною, об'єктивною, своєчасною та вичерпною. Серед основних систем, які формують інформаційне середовище господарюючого суб'єкта, є бухгалтерський облік, проте інформація, яка відповідно до вимог законодавства формується у його системі, носить ретроспективний характер і спрямована здебільшого на задоволення інформаційних потреб про загальний фінансовий стан господарюючого суб'єкта. Крім того, бухгалтерський облік ґрунтується на формалізованих показниках, тому не надає інформації про якісні характеристики діяльності підприємства, вплив факторів зовнішнього середовища, що також не дозволяє тільки на його інформації вимірювати рівень конкурентоспроможності підприємства.

Напрямок сучасного підприємства до інтеграції у світове товариство призводить до необхідності формувати облікову інформацію підвищеної якості та корисності. Зміщення ролі обліку у бік питання формування та контролю процесу реалізації стратегії потребує фундаментальних змін в методології обліку та розширення його функцій, які мають включати у себе:

- стратегічне планування;
- стратегічний аналіз;
- стратегічний аудит.

Система стратегічного обліку забезпечує комунікацію та координацію між усіма складовими системи управління конкурентоспроможності підприємства, доповнюючи та розширюючи її можливості (рис. 1).

Головною відмінною рисою стратегічного обліку стає те, що пріоритетним напрямком формування інформації в його системі є задоволення інформаційних потреб стратегічного менеджменту, а саме:

- облік ключових факторів успіху;
- формування стратегічної звітності;
- облік у динаміці індикаторів внутрішнього середовища підприємства.

Рис. 1. Цикл управління конкурентоспроможністю підприємства та цикл стратегічного обліку (узагальнено автором на основі [1; 2])

Стратегічний облік максимально наближений до системи управління, а результатом діяльності його підсистеми має бути формування низки інформаційних показників, завдяки яким можливо буде виявляти конкурентні позиції підприємства та приймати рішення щодо подальшого розвитку підприємства.

На відміну від бухгалтерського, стратегічний облік оперує таким набором специфічних методів, як: методи моніторингу конкурентної позиції (аналіз трендів за певними параметрами), динаміки вартості підприємства, методи стратегічного ціноутворення та калькулювання, методи стратегічного позиціонування, методи планування та гнучкого бюджетування, система збалансованих показників (BSC), методи стратегічного та системного аналізу, моделі доданої вартості (EVA), індикатори для відстеження необхідності зміни стратегії, формування сигнальних індикаторів для виявлення проблем та інші.

Отже, ефективність упровадження стратегічного обліку на підприємстві, як необхідного елементу системи управління конкурентоспроможністю підприємства, зумовлюється двома ключовими факторами: 1) формуванням загальної системи стратегічного менеджменту підприємств, що потребує переосмислення сучасних підходів до управління; 2) наявність фахівців, які зможуть забезпечити впровадження та функціонування системи стратегічного обліку на вітчизняних підприємствах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Попович В. І. Теоретичні основи організації стратегічного обліку на підприємствах / В. І. Попович // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Економіка». – 2013. – Випуск 1(61). – С. 187–192.
2. Семанюк В. З. Формування підсистеми стратегічного обліку в умовах ринкових відносин / В. З. Семанюк // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. пр. – 2010. Вип. 11 (114). – С.59–64.

